

## OPINIE SEPARATĂ

În baza art. 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională îmi expun opinia separată referitor la Hotărîrea Curții Constituționale din 24 noiembrie 1997.

1. Deputatul în Parlament Mihail Sidorov a sesizat Curtea Constituțională, solicitînd recunoașterea neconstituționalității art. 302 alin. 1 pct. 4) din Codul de procedură civilă și art. 327 alin. 1 pct. 5) din Codul de procedură penală privind restricțiile de supunere recursului a deciziilor pronunțate, ca instanțe de apel, de tribunale și Curtea de Apel, despre anularea deciziilor și sentințelor primei instanțe de apel și trimiterea la rejudecare.

2. În cazuri similare art. 302 alin. 1 pct. 4) din Codul de procedură civilă nu prevede posibilitatea de a supune recursului deciziile tribunalelor și instanțelor de apel, iar art. 327 alin. 1 pct. 5) din Codul de procedură penală - atacarea lor și supunerea lor recursului de către procuror.

Temei pentru anularea deciziei instanței de apel și trimiterea ei la rejudecare primei instanțe, după cum reiese din conținutul art. 297 alin. 2 din Codul de procedură civilă, constituie următoarele:

- prima instanță a judecat pricina fără a intra în cercetarea fondului;
- judecata s-a făcut în lipsa părții care nu a fost legal citată.

Potrivit art. 321 alin. 1 pct. 2 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța de apel anulează hotărîrea primei instanțe și trimite cauza la rejudecare pentru motivul:

- judecarea cauzei a avut loc în lipsa unei părți, nelegal citată sau care, legal citată, nu a avut posibilitatea să se prezinte și să anunțe instanța despre această imposibilitate;
- prin hotărîre nu a fost rezolvat fondul cauzei;
- încălcării esențiale a legii de procedură penală.

În virtutea prevederilor sus-menționate ale legii în vigoare deciziile pronunțate, ca instanțe de apel, de tribunale și Curtea de Apel privind anularea deciziilor și sentințelor primei instanțe și trimiterea cauzei la rejudecare, indiferent de calitatea conținutului lor, legitimitatea și temeinicia lor, nu pot deveni obiectul controlului judiciar supus recursului. Aceste prevederi ale legii privează în cauzele civile părțile și alte persoane, participante la proces, procurorul (dosarele intentate la cererea lui) de dreptul de a prezenta cererea de recurs, iar în cauzele penale - inculpatul, victima, partea civilă, partea civilmente responsabilă, reprezentanții lor, procurorul de dreptul de atacare și recurs în vederea îndreptării în acest caz a erorilor judiciare ale instanțelor de apel. Este caracteristic faptul că fiecare temei din cele indicate în lege pentru anularea în asemenea cazuri a deciziilor și sentinței primei instanțe, în pofida particularităților lor, ele, totuși, se aplică și atrag după sine aceleași consecințe - interzicerea recursului.

Astfel, prevederea codurilor de procedură civilă și de procedură penală în vigoare, aplicată de legiuitor, reiese din interzicerea absolută de a releva și de a îndrepta erorile judiciare pe cale de recurs, în cazul în care cauza a fost examinată de tribunale și Curtea de Apel, ca instanțe de apel, și au fost anulate deciziile și sentințele primei instanțe, iar cauzele au fost trimise la rejudecare. Această prevedere a legii nu asigură cetățenilor protecția necesară a drepturilor lor, lezate ca rezultat al erorilor judiciare ale instanței de apel în acest caz, ceea ce nu corespunde cerințelor declarate constituțional privind protecția de stat a drepturilor și libertăților.

E necesar să ne gîndim și la consecințele unei asemenea prevederi a legii, deoarece decizia instanței de apel în cazul dat, în special a tribunalelor, creează o situație juridică în care omul nu numai că nu este privat de o asemenea decizie, dar este obligat să i se subordoneze.

3. Luînd în considerație cele expuse mai sus și apreciind art. 302 alin. 1 pct. 4) din Codul de procedură civilă și art. 327 alin. 1 pct. 5) din Codul de procedură penală, am conchis că aceste norme nu corespund Constituției.

Bazându-se pe principiile statului de drept, Constituția (art. 1 alin. (3)) proclamă demnitatea omului, drepturile și libertățile lui drept valori supreme și care sînt garantate.

Conform art. 1 alin. (3), 16 alin. (1) și 20 alin. (1) din Constituție statul este obligat să recunoască, să respecte și să protejeze drepturile și libertățile, creînd în acest scop mecanisme de drept eficiente pentru înlăturarea oricăror încălcări, inclusiv ale celor comise în cadrul procedurii civile sau penale. O asemenea obligație este pusă în primul rînd pe seama legiuitorului, care, întru restabilirea drepturilor participanților la proces, stabilește procedura de rejudicare a deciziilor incorecte, care trebuie să garanteze prioritatea drepturilor și libertăților omului și cetățeanului.

Careva restricții ale drepturilor și libertăților cetățenilor, potrivit art. 54 din Constituție, se admit numai în baza legii și numai în strictă corespundere cu ea.

Instanțele judiciare, garantînd protecția drepturilor și libertăților de către stat, asigură dreptul constituțional la rejudicarea cauzei în conformitate cu legea (art. 119 din Constituție).

Legea, însă, care stabilește modul de rejudicare a cauzei, nu poate leza drepturile și libertățile omului și cetățeanului, atenta la conținutul lor de bază, nici introduce careva restricții ale drepturilor constituționale, ce nu reiese din necesitatea protecției valorilor sociale, enumerate în art. 54 alin. (1) din Constituție.

Totodată, din prevederile art. 302 alin. 1 pct. 4) din Codul de procedură civilă și art. 327 alin. 1 pct. 5) din Codul de procedură penală rezultă clar contrariul: interzicerea absolută a rejudicării în cazul dat a deciziei instanței de apel prin recurs, ceea ce, practic restrînge dreptul cetățeanului la protecție judiciară atît în sens procedural, cît și în sens juridico-material.

Aceste prevederi nu corespund nici art. 20 din Constituție, potrivit căruia oricărei persoane îi este garantată protecția judiciară a drepturilor, libertăților și intereselor sale legitime. Însă dreptul la protecție judiciară, realizat prin totalitatea diverselor mijloace procedurale, se referă la drepturile ce nu pot fi supuse restricțiilor.

4. În legătură cu cele expuse nu pot fi de acord cu argumentele invocate în Hotărîrea Curții Constituționale întru respingerea argumentelor autorului sesizării. Este necesar, de asemenea, de menționat că Curtea Constituțională, adoptînd decizia privind constituționalitatea prevederilor normelor menționate ale legii (sînt convins că Constituția nu oferă temeiuri pentru o asemenea concluzie), în hotărîre în genere nu a respins argumentele autorului sesizării despre faptul că noțiunile din lege privind temeiurile anulării deciziei și sentinței primei instanțe: "a judecat pricina fără a intra în cercetarea fondului" (art. 297, alin. 2, pct. b) din Codul de procedură civilă) și "prin hotărîre nu a fost rezolvat fondul cauzei" (art. 321, alin. 2, pct. b) din Codul de procedură penală) nu conțin o formulare juridică clară, ceea ce permite, în special tribunalelor, să le interpreteze în mod arbitrar. Caracterul confuz al acestor temeiuri admite orice interpretare și aplicare arbitrară a lor. Posibilitatea aplicării arbitrare a prevederilor normelor sus-menționate ale legii constituie o încălcare a principiului egalității tuturor în fața legii, proclamat în art. 16, alin. (2) din Constituție.

În procesul examinării dosarului la ședința Curții Constituționale părțile au menționat, în repetate rînduri, că plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat la 10 noiembrie 1997 hotărîrea prin care s-a interpretat pentru instanțele de apel aplicarea unor prevederi ale Codului de procedură civilă și ale Codului de procedură penală.

După părerea mea, lacuna legislației nu poate fi lichidată pe calea adoptării unor hotărîri ale plenului Curții Supreme de Justiție. Soluționarea acestei chestiuni ține de competența legiuitorului. Nu există alternative pentru lege. Nu este exclus faptul că la introducerea și dezvoltarea pe viitor a unor instituții procedurale această normă a Codului de procedură civilă și

a Codului de procedură penală va avea o nouă semnificație și nu va conține interzicerea recursului. Numai astfel abordând legislația aceste norme vor deveni o garanție a protecției drepturilor și libertăților și vor corespunde actelor internaționale cu privire la drepturile omului, a căror respectare este garantată de Constituția Republicii Moldova.

În actele internaționale unanim acceptate se accentuează că condițiile principale ale oricărui sistem legislativ trebuie să fie libertatea și egalitatea. Se poate exprima doar regretul că Curtea Constituțională nu s-a călăuzit de aceste principii.

**JUDECĂTORUL**  
**CURȚII CONSTITUȚIONALE Nicolae CHISEEV**